

MONITORIZAREA MASS-MEDIEI ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ pentru alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023

Raport nr.2
12 – 23 octombrie 2023

Acest raport este parte a proiectului „Presa în sprijinul democrației, incluziunii și responsabilității în Moldova” (MEDIA-M), finanțat de USAID, Ambasada Marii Britanii la Chișinău și implementat de Internews în Moldova, care are ca scop promovarea dezvoltării mass-media independente și profesioniste, și crearea unui sector media mai rezistent la presiunile politice și economice. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea analizează tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 1 octombrie – 5 noiembrie 2023

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (21:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
TVR Moldova (18:00) – post cu acoperire națională, difuzează în limba română;
Jurnal TV (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Pro TV (20:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limba română;
TV 8 (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în română și rusă;
Cinema 1 (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile rusă și română;
ITV (20:00) – post privat, acoperire națională; difuzează în limbile română și rusă.
Orizont TV (19:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;
Vocea Basarabiei TV (18:30) – post privat, acoperire națională, difuzează în limba română;
Exclusiv TV (20:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă.

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui concurent electoral/unei sau altei concurențe electorale.

Materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Potrivit standardelor profesionale, Codului deontologic al jurnalistului și Codului Serviciilor Media Audiovizuale, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor constituie un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel

Încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul deontologic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

Acronime utilizate în raport:

CEC – Comisia Electorală Centrală

APC – Administrația Publică Centrală

APL – Administrația Publică Locală

CC- Curtea Constituțională

UE – Uniunea Europeană

PSDE - Partidul Politic Partidul Social Democrat European

PCRM - Partidul Politic Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

PL - Partidul Politic Partidul Liberal

PSRM - Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

PVE - Partidul Politic Partidul Verde-Ecologist

NOI – Partidul Politic Noua Opțiune Istorică

PN - Partidul Politic Partidul Nostru

PRM – Partidul Politic Partidul Republican din Moldova

UCM - Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova

PPE – Partidul Politic Partidul European

PPDM - Partidul Politic Partidul Popular Democrat din Moldova

PC – Partidul Politic Partidul Conservator

PNL – Partidul Politic Partidul Național Liberal

PLDM – Partidul Politic Partidul Liberal Democrat din Moldova

DA - Partidul Politic Democrația Acasă

PRM - Partidul Politic Partidul Regiunilor din Moldova

PPSM - Partidul Politic Partidul Popular Socialist din Moldova

PPDA – Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr

AUR - Partidul Politic Alianța pentru Unirea Românilor

PUN - Partidul Politic Partidul Unității Naționale

PAS - Partidul Politic Partidul Acțiune și Solidaritate

PACE - Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa

PS - Partidul Politic Partidul Schimbării

PDCM - Partidul Politic Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei

PPN - Partidul Politic Partidul Progresului Național

CUB - Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare

MAN - Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională

PNM - Partidul Politic Partidul National Moldovenesc

ALDE – Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie, postul public de televiziune Moldova 1 a difuzat 46 de subiecte cu caracter electoral direct și indirect, în principalul buletin de știri al zilei. 43 dintre acestea s-au regăsit la rubrica „Electorală 2023”.

Știrile cu caracter electoral direct au reflectat evenimentele de lansare în campanie ale concurenților electorali pentru alegerile locale din mun. Chișinău, diverse acțiuni desfășurate de aceștia, au enumerat soluții și priorități care se regăsesc în programele candidaților. De asemenea, au fost difuzate știri despre lansarea în campanie a concurenților înregistrați în cursa pentru Primăria mun. Bălți, Orhei și Ungheni. Edițiile de monitorizare au mai inclus informații oferite de CEC pentru alegători, constatări ale rapoartelor de monitorizare lansate de ONG-urile de profil, rezultatele unui sondaj de opinie.

Din categoria subiectelor cu caracter electoral indirect, Moldova 1 a difuzat trei materiale care au vizat Platforma de Sprijin pentru Moldova, progresele obținute în procesul aderării europene și banii care urmează să ajungă în țară până la finele anului, precum și majorări de salarii.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile monitorizate au fost obiective și imparțiale, fiind asigurat accesul unui număr relativ mare de candidați în funcție de evenimentele electorale desfășurate în perioada de raport. În total, postul a reflectat activitatea a 16 concurenți electorali, dintre care 11 concurează în cursa pentru Primăria mun. Chișinău.

Cele mai multe apariții i-au revenit candidatului MAN, Ion Ceban, cu șapte știri, două dintre care au fost subiecte de conflict, iar cinci au prezentat realizările acestuia din mandatul precedent și prioritățile pentru următorii patru ani. Vadim Brînzaniuc, candidat PSDE, a avut patru apariții în care și-a expus planurile electorale. Ruslan Codreanu (Blocul Electoral „Ruslan Codreanu”), Constantin Butucel (PACE) și Alexei Lungu (Partidul Șansă) au avut câte două apariții în știri, iar ceilalți candidați – câte una.

Știrile au avut, de regulă, același format, cu intervenții directe ale concurenților electorali și declarații parafrazate, realizate de o manieră neutră fără tendințe de favorizare sau defavorizare.

Două subiecte cu caracter electoral indirect au pus în lumină pozitivă reprezentanții administrației publice centrale. Unul din materiale s-a referit la progresele pe care le-a obținut Republica Moldova pe calea aderării la UE (12 octombrie): „*Într-o bună zi, nu prea departe, vom adera la marea familie europeană...*” (președinta RM, Maia Sandu), iar al doilea a vizat Platforma de Sprijin pentru Moldova (17 octombrie).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În majoritatea știrilor monitorizate (39), nu a fost asigurat pluralismul de opinie, materialele făcând trimitere la o singură sursă de informare. Doar șapte știri relevante prezentei monitorizări au fost documentate din mai multe surse, oferind diverse perspective asupra subiectului reflectat.

În perioada de raport, postul Moldova 1 a difuzat trei știri controversate, toate fiind echilibrate.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, raportul a fost în favoarea bărbaților, aceștia fiind citați de 30 de ori, în timp ce femeile au fost citate de 18 ori. De menționat că prezența a cinci

surse feminine într-o singură știre, a contribuit la îmbunătățirea acestui indicator (21 octombrie, știrea despre Moldova Women Forum inclusă la rubrica electorală).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat în știrile monitorizate a fost în majoritatea cazurilor neutru. În două cazuri a fost folosită eticheta „*fugarul Ilan Șor*” - în știrea despre sancțiunile anunțate de Guvernul Canadei împotriva a nouă persoane din Republica Moldova și în cea despre prelungirea perioadei de arest pentru Alexandr Nesterovschi (Partidul Renaștere). În ceea ce privește imaginile difuzate, acestea au fost în corespundere cu normele deontologice, cu o singură excepție. Astfel, în știrea despre prezentarea programului electoral al Victoria Șapa (Partidul Șansă), candidată la funcția de primară a mun. Bălți, au fost incluse imagini eronate cu Alexei Lungu, din cadrul aceluiași partid, candidat pentru Primăria orașului Orhei. Ulterior, în aceeași ediție a buletinului, postul a venit cu o rectificare și completare.

TVR Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie 2023, postul de televiziune TVR Moldova a difuzat în cadrul programului informativ „Telejurnalul orei 18.00” și „Telejurnalul de weekend” 45 de știri relevante prezentei monitorizării. 32 dintre acestea au fost incluse la rubrica „Alege primarul. Buletin electoral”, reflectând lansarea în campanie a unor noi concurenți, declarații și evenimente de campanie ale concurenților electorali, rezultatele unui sondaj sociologic, constatările unui nou raport de monitorizare al Asociației Promo-LEX etc.

Alte 13 știri au fost difuzate în afara rubricii electorale și au reflectat prelungirea mandatului de arest pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan (Partidul Renaștere), sancțiunile impuse de Canada pentru persoane apropiate lui Ilan Șor și Vladimir Plahotniuc, precum și mecanismul Republicii Moldova de aplicare a sancțiunilor, măsurile întreprinse de autorități pentru a ajuta cetățenii moldoveni aflați în Israel și implicarea lui Ilan Șor, evenimentul privind Platforma de Sprijin pentru Moldova, probleme de infrastructură identificate în Chișinău, evenimente și/sau declarații ale autorităților publice centrale etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile cu caracter electoral direct, puse pe post în cadrul rubricii speciale, au fost obiective și echidistante. În perioada de raport, TVR Moldova a reflectat declarațiile/eventimentele a 14 candidați. Cele mai multe apariții i-au revenit lui Ion Ceban (opt știri). Acest lucru poate fi explicat prin faptul că, pe lângă reflectarea evenimentelor de campanie, pe post au fost puse și știri în care Ion Ceban fie a fost acuzat de contracandidații săi, fie el a lansat acuzații la adresa administrației publice centrale. Ion Ceban este urmat de Vadim Brînzaniuc, PSD, și Victor Chironda, PPDA, ambii cu câte patru știri. Ceilalți concurenți electorali au apărut în câte una sau două știri.

În perioada de raport, TVR Moldova a pus pe post două reportaje despre probleme identificate în capitală. Primul a fost difuzat pe 14 octombrie, de hramul municipiului Chișinău, materialul fiind în măsură să-l defavorizeze pe Ion Ceban. Burtiera titrează: „*Cetățenii Chișinăului merită mai mult*”, iar prezentatoarea menționează în intro despre „*drumuri cu gropi, clădiri istorice ce stau să se prăbușească, blocuri și infrastructură învechite, toate distruse de o nepăsare a autorităților*”. Un alt reportaj vine să reflecte situația critică a Arcului de Triumf și faptul să autoritățile municipale și cele centrale își pasează vina și responsabilitatea. Ambele materiale pun în lumină negativă administrația publică locală și, implicit, pe Ion Ceban.

Pe de altă parte, câteva materiale difuzate în afara rubricii electorale la TVR Moldova au pus în lumină pozitivă administrația publică centrală, cum ar fi, de exemplu, știrea din 16 octombrie, despre un nou proiect al Ministerului Sănătății prin care vor fi create 13 centre medicale pentru

pacienții cu accidente vasculare cerebrale, sau materialele despre evenimentul dedicat Platformei de Sprijin pentru Moldova. Acestea pot fi considerate favorabile exponenților partidului de guvernământ implicați în alegeri, care pot beneficia de imaginea pozitivă a autorităților.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Cele mai multe știri analizate s-au limitat la citarea unei singure surse sau a mai multor surse care exprimau același punct de vedere. Respectiv, 41 din cele 45 de materiale monitorizate în perioada de raport nu pot fi considerate pluraliste, eșuând să asigure diversitatea surselor.

În 11 din cele 14 știri ce au avut caracter controversat, TVR Moldova a oferit dreptul la replică, asigurând echilibrul surselor. Alte trei știri au rămas neechilibrate: un material despre situația clădirilor și infrastructurii din capitală (14 octombrie), un material despre sancțiunile impuse de Canada unei liste de persoane afiliate lui Ilan Șor și Vladimir Plahotniuc (17 octombrie) și un material despre moțiunea de cenzură împotriva Guvernului condus de Dorin Recean (19 octombrie).

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor de sex masculin (bărbații au fost citați de 55 de ori), în detrimentul surselor de sex feminin (femeile au fost citate de 22 de ori). Decalajul poate fi explicat prin includerea în buletine a materialelor cu caracter electoral direct, candidații fiind în majoritate bărbați.

Limbajul și imaginile video utilizate

În patru știri ce l-au vizat pe Ilan Șor, precum situația din Israel, sancțiunile impuse de Canada sau prelungirea mandatelor de arest pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, TVR Moldova a recurs la etichetele „*fugarul Șor*” și „*grup criminal Șor*”. Imaginile video utilizate au corespuns normelor legale și deontologice.

Jurnal TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie 2023, postul de televiziune Jurnal TV a difuzat 40 de știri cu caracter electoral direct și indirect, dintre care 14 au fost incluse în cadrul rubricii speciale „Alegeri locale 2023”. Știrile s-au referit la procesul electoral în general, activități și comunicate emise de CEC, promisiunile concurenților electorali (preponderent cei din cursa pentru Primăria Chișinău, dar și pentru unele suburbii), acuzații lansate de unii concurenți la adresa altora, sondaje de opinie privind preferințele alegătorilor etc.

Totodată, Jurnal TV a avut 26 de materiale cu tangență electorală indirectă, dintre care o parte au fost în măsură să favorizeze sau defavorizeze anumiți concurenți electorali. Este vorba de reportaje privind problemele de infrastructură cu care se confruntă locuitorii din diferite sectoare ale capitalei sau știri privind activitatea autorităților centrale axate pe integrarea europeană și sprijinul financiar oferit Republicii Moldova de partenerii de dezvoltare prin intermediul diverselor proiecte menite să ajute la depășirea vulnerabilităților cu care se confruntă țara.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de raport, majoritatea subiectelor electorale incluse la rubrica specială au reflectat campania de o manieră echidistantă, fără favorizarea sau defavorizarea concurenților. Postul i-a tratat obiectiv pe toți actorii vizați, mediatizând declarațiile tuturor concurenților care au organizat activități relevante.

În perioada 12-23 octombrie, Jurnal TV a reflectat în știri 15 concurenți electorali înscrși în cursa pentru Primăria Chișinău, care au fost citați direct și indirect în știri ce prezentau

promisiunile lor electorale. De cele mai multe ori au fost citați și menționați Ion Ceban, MAN (4 ori), Vadim Brînzaniuc (PSDE), Lilian Carp, PAS, Victor Chironda, PPDA, – de câte trei ori fiecare. Adrian Albu, PSRM, Cristina Vulpe, Partidul Șansă, și Ruslan Codreanu, Blocul Electoral „Ruslan Codreanu” – de câte două ori fiecare, iar alți opt concurenți la funcția de primar al capitalei – câte o dată. Alți șase concurenți înscriși în cursa electorală pentru Primăria Cahul au fost doar menționați în știri, fără a fi citați direct.

Știrile cu caracter electoral direct nu au favorizat sau defavorizat vreun concurent. O parte din materialele cu caracter electoral indirect au avut însă conotație negativă pentru reprezentantul MAN în cursa pentru Primăria capitalei, defavorizându-l în opt cazuri, iar candidații PAS au beneficiat de contextul pozitiv a șapte știri în care autoritățile centrale au apărut în lumină pozitivă.

Într-un caz, concurentul MAN, Ion Ceban, a fost prezentat de o manieră ușor zeflemitoare, fiind vorba despre o analiză video preluată de la Comunitatea WatchDog, care a analizat respectarea promisiunilor electorale ale actualului primar (16 octombrie). De asemenea, Jurnal TV a pus pe post o serie de reportaje (patru, care au fost repetate în *Sinteza săptămânii*) în care a reflectat diverse probleme privind infrastructura proastă în capitală, cum ar fi drumuri cu gropi, căi de acces și pasaje subterane dezastruoase, în care sunt incluse opiniile locuitorilor capitalei cu privire la aceste probleme. Nu este vizat direct primarul Ceban, reporterii menționând că Primăria nu a răspuns solicitărilor de a comenta situația, dar, prin transfer de imagine, aceste materiale sunt defavorabile actualului primar.

În perioada de referință, postul a reflectat detaliat cea de-a 4-a ediție a Platformei de Sprijin pentru Moldova, fiind listate granturile de care va beneficia RM din partea mai multor țări pentru a avansa pe calea integrării europene, pentru a implementa reforme, pentru a asigura eficiența energetică etc. Aceste materiale au pus în lumină pozitivă autoritățile centrale și, respectiv, partidul de guvernământ și pe exponenții acestuia în alegerile locale generale.

Majoritatea materialelor analizate au fost echidistante, separând faptele de opinie. Într-un singur caz, în reportajul din 12 octombrie, repetat în *Sinteza săptămânii*, reporterul operează cu cifre și face pronosticuri: „*Reparația podului de pe strada Mihai Viteazul din capitală ar mai putea dura vreo doi ani. Asta chiar dacă finalizarea lucrărilor era preconizată până la finele acestui an. La mai bine de un an de când au fost impuse restricții de circulație și după jumătate de an de când a început propriu-zis reabilitarea podului, nici 50 la sută din lucrările planificate nu au fost realizate. În timp ce autoritățile locale și cele centrale se acuză reciproc, șoferii trec zilnic prin ambuteiaje infernale*”, spune reportera, fără a face trimitere la surse specifice. Într-o altă știre, din buletinul din 13 octombrie, despre reacția Ministerului de Externe la acuzațiile lui Ilan Șor potrivit cărora autoritățile nu ar permite aterizarea unei curse charter din Israel, pe ecran apare burtiera „*Șor exploatează suferința oamenilor*”, fără a atribui afirmația vreunei surse și lăsând impresia că e opinia postului cu privire la acest subiect.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Postul a asigurat o diversitate relativă a surselor în știrile analizate, incluzând în 11 materiale mai multe opinii relevante subiectelor abordate, celelalte materiale fiind bazate pe o singură sursă de informații.

În toate știrile de conflict, furnizorul de servicii media audiovizuale a manifestat corectitudine și echilibru în prezentarea acestora, incluzând opinia celei de-a două părți sau menționând că le-a fost solicitată reacția, dar cei vizați nu au răspuns.

Materialele relevante au fost dezechilibrate din perspectiva gender, la Jurnal TV fiind citate 39 de surse de sex masculin și 15 de sex feminin.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Jurnal TV în știrile electorale a fost, în general, neutru. Imaginile care au însoțit materialele electorale au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

TV8

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, postul TV8 a realizat 17 știri cu caracter electoral direct și indirect, dintre care 12 au fost incluse la rubrica „Electorală 2023”. Subiectele materialelor au informat despre numărul de candidați înscriși în cursa electorală pentru Primăria Chișinău și soluțiile identificate de aceștia pentru dezvoltarea orașului, au prezentat informații despre procesul electoral, furnizate de CEC, concluzii ale raportului de monitorizare lansat de Misiunea de observare a alegerilor Promo-LEX privind intensificarea vizibilă a cazurilor de utilizare abuzivă a resurselor administrative în campania electorală, rezultatele unui sondaj de opinie etc.

TV8 a difuzat cinci știri cu caracter electoral indirect despre Platforma de Sprijin pentru Moldova și asistența financiară externă de care va beneficia Republica Moldova până la final de an. Două din buletine monitorizate nu au conținut nicio știre cu tematică electorală.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada monitorizată, postul TV8 a oferit acces în știri pentru 14 concurenți electorali. Prioritățile electorale ale acestora au fost prezentate în trei știri-sinteză realizate în baza evenimentelor și/sau acțiunilor organizate de concurenți, materialele având același format. Candidatul Ruslan Codreanu (Blocul Electoral „Ruslan Codreanu”) a avut două intervenții, iar ceilalți 13 candidați – câte o intervenție. Știrile au fost realizate de o manieră neutră, fără tendințe de favorizare sau defavorizare a unui candidat anume.

Trei dintre știrile cu caracter electoral indirect i-au plasat în context pozitiv pe reprezentanții APC, fiind favorabile și concurenților PAS în campania electorală. Este vorba despre materiale care s-au referit la Platforma de Sprijin pentru Moldova și asistența financiară externă de . De exemplu, știrea din buletinul din 17 octombrie o citează pe președinta RM, Maia Sandu, care spune: *„Cu ajutorul prietenilor Moldovei, am reușit lucruri care păreau irealizabile cu câțiva ani în urmă. Instituțiile noastre sunt pregătite să asigure ordinea și securitatea în țară, cumpărăm gaze naturale din mai multe surse și nu mai permitem să fim șantajați, prin intermediul resurselor energetice, alocăm bani pentru cei mai vulnerabili, sprijinim deschiderea afacerilor, modernizăm, cu pași rapizi rețeaua rutieră și avem planuri mari, bine puse la punct, pe care le-ți auzit astăzi. Planul nostru este (...) să asigurăm condiții de viață europene în localitățile noastre.”*

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Din cele 17 știri monitorizate, 10 au fost realizate din mai multe surse, fiind asigurat pluralismul de opinie.

Din numărul total de materiale relevante monitorizării, patru au fost știri de conflict. Acestea au fost echilibrate, oferind dreptul la replică persoanelor vizate și demonstrând efortul jurnalistic de a echilibra materialul.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, sursele de sex masculin au fost citate de 30 de ori, iar femeile au fost citate de 17 ori, fapt explicat prin prezența mai mare a bărbaților în știrile cu caracter electoral direct.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor cu caracter electoral direct sau indirect, postul TV 8 a utilizat un limbaj neutru, cu excepția a două materiale. Primul s-a referit la cursa charter comandată de Ilan Șor pentru cetățeni moldoveni în care s-a utilizat eticheta „*fugarul Ilan Șor*” (15 octombrie). Al doilea subiect a fost despre programul „Satul Moldovenesc” (16 octombrie), în cadrul căruia s-a recurs de două ori la eticheta „*fugarul Ilan Șor*”. Imaginile difuzate au fost în corespundere cu normele deontologice.

Pro TV Chișinău

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie 2023, postul de televiziune Pro TV Chișinău a difuzat 32 de subiecte cu caracter electoral direct sau indirect. 23 dintre acestea s-au regăsit la rubrica „Electorală 2023”, iar nouă au fost în afara acesteia. Știrile s-au referit la disensiunile dintre concurenții electorali, înregistrarea candidaților și lansarea acestora în campania electorală, rezultatele unor sondaje de opinie privind popularitatea concurenților din cursa pentru municipiul Chișinău, accesul persoanelor cu nevoi speciale în incinta secțiilor de vot, opinia unor experți și analiști politici pe marginea procesului electoral, dar și a unor candidați, promisiunile concurenților și prioritățile acestora din programele lor electorale, concluziile celui de-al treilea raport de monitorizare a campaniei electorale al Asociației Promo-LEX etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Pro TV Chișinău a oferit acces sau a menționat în știrile cu caracter electoral 16 concurenți în alegerile locale generale. De cele mai multe apariții au beneficiat: Ion Ceban (MAN) – opt ori și Victor Chironda (Platforma DA) – patru ori. Ruslan Codreanu (Blocul electoral „Ruslan Codreanu”), Ștefan Gligor (Partidul Schimbării), Andrei Donica (Mișcarea Profesioniștilor „Speranța – Надежда”) și Lilian Carp (PAS) au avut câte două apariții, iar ceilalți concurenți – câte o apariție.

În mare parte, în știrile monitorizate nu au fost identificate predilecții față de vreun candidat sau concurent electoral, postul reflectând neutru activitatea acestora și procesul electoral. Totuși, în știrile care l-au vizat pe Ion Ceban (MAN) și Cristina Vulpe (Partidul Șansă) s-a putut sesiza o ușoară tendențiozitate, aceștia fiind defavorizați, în raport cu alți concurenți. De exemplu, Pro TV Chișinău a reflectat în câteva știri divergențele și acuzațiile aduse de către Victor Chironda la adresa lui Ion Ceban. Într-o altă știre – „*Experți despre alegeri*” – redacția a vorbit despre declarațiile unor analiști politici care „*susțin că alegerile locale din acest an reprezintă o luptă a conducerii țării împotriva influenței Moscovei. De această părere este expertul WatchDog, Valeriu Pașa. Pașa i-a acuzat pe Ilan Șor, PCRM, PSRM, MAN și candidații acestuia, care sunt oamenii Kremlinului*”.

Postul a difuzat în perioada de raport două reportaje la rubrica “Capitala ambuteiajelor” și o știre privind rezultatele unui sondaj de opinie privind îngrijorările locuitorilor capitalei, în care nu s-a făcut trimitere directă la Ion Ceban, dar s-a pus accent pe problemele Primăriei, fiind defavorabile pentru Ceban.

Într-o altă știre în care s-a menționat despre prezentarea programului electoral al lui Ion Ceban, a fost admis amestecul faptelor cu opiniile: „*Nu le-a realizat pe cele vechi, dar a lansat altele noi. Ion Ceban a venit astăzi cu un șir de promisiuni, prezentându-și programul electoral pentru această campanie alături de echipa sa de consilieri, majoritatea angajați ai Primăriei*”. Un alt caz de amestec al faptelor cu opiniile a fost înregistrat în știrea în care candidata Partidului Șansă, Cristina Vulpe, și-a anunțat programul electoral: „*...a făcut promisiuni grandioase, cele mai multe fiind greu de acoperit de bugetul municipal*”.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Majoritatea știrilor analizate (22) au prezentat o singură perspectivă cu referire la subiectul abordat, iar în 12 cazuri materialele au asigurat pluralismul de opinie.

În perioada de raport, Pro TV Chișinău a avut șapte materiale controversate, în toate fiind asigurat echilibrul surselor și/sau dreptul la replică/opinie.

Postul nu a asigurat echilibrul de gen al surselor, oferind acces în știri unui număr de 52 de bărbați și 14 femei.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat în știrile electorale a fost, în general, neutru, cu excepția unei știri în care a fost folosită eticheta „fugarul Șor”. Este vorba despre materialele care i-au vizat pe reprezentanții Partidului Șansă și Partidului Renaștere. Imaginile care au însoțit materialele electorale au respectat normele deontologice.

Cinema 1

Implicarea în campania electorală

În intervalul 12-23 octombrie 2023, postul de televiziune Cinema 1 a inclus în buletinul de știri din prime-time 45 de subiecte cu caracter electoral și indirect, dintre care 35 la rubrica „Electorală 2023”. În mare parte, subiectele s-au referit la prioritățile concurenților electorali înscriși în cursa pentru Primăria capitalei, dar și la evenimente de campanie sau declarații ale acestora în raport cu anumite subiecte de interes public, prezentarea rezultatelor unui sondaj de opinie privind preferințele electorale ale cetățenilor în preajma scrutinului din 5 noiembrie, decizii ale CEC privind alegerile locale generale sau avertizarea Poliției potrivit căreia „cumpărarea alegătorilor reprezintă o infracțiune”. Materialele cu caracter electoral indirect au vizat activitatea APC, inclusiv Forumul Platformei de Sprijin pentru Moldova.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile și reportajele realizate de Cinema 1 în perioada de raport au respectat principiile neutralității, echidistanței și imparțialității. În știrile cu caracter electoral nu au fost identificate atitudini preferențiale pentru anumiți concurenți electorali. În perioada supusă monitorizării, postul de televiziune s-a axat în mare parte pe subiecte care vizează prioritățile concurenților electorali, fiindu-le oferite șanse egale de prezentare a acestora.

Cinema 1 a citat și menționat în știrile cu caracter electoral direct 24 de candidați. Echipa PAS și candidatul acesteia la funcția de primar al capitalei, Lilian Carp, au fost menționați/citați în patru materiale. Candidatul MAN, Ion Ceban, a fost protagonistul a trei materiale, iar candidatul CUB, Ion Bulgac, a fost vizat în două știri. Alți 21 de concurenți au avut câte o apariție în care s-au axat preponderent pe prioritățile lor electorale sau evenimente de campanie.

În perioada monitorizată, Cinema 1 a pus pe post cel puțin 10 materiale care au favorizat în mod indirect partidul de guvernare PAS, vorbind despre asistența și fondurile europene care vor ajunge în Moldova în următoarea perioadă. În unul din materiale, din buletinul din 12 octombrie, a fost citată președinta Maia Sandu care a menționat: „*Totodată, continuăm să primim ajutor substanțial din partea unui număr mare de parteneri externi. Există Platforma Pace în Europa, prin intermediul căreia Moldova beneficiază de resurse importante. Din discuțiile pe care le-am avut cu partenerii externi, am înțeles că acest suport va fi asigurat și în viitor*”, a spus Maia Sandu. Într-un alt material din 13 octombrie, despre vizita la Chișinău a președintei Comisiei Europene Ursula von der Leyen, Maia Sandu a menționat că „*prin intermediul Fondului de eficiență energetică în Moldova vor veni în 105 mil. de euro*”. „*În același timp, Maia Sandu a asigurat oaspeții din Europa că toate instituțiile din țara noastră sunt activ implicate în procesul de integrare europeană a țării și lucrează cot la cot pentru a îndeplini obiectivele stabilite*”, a citat-o reporterul pe Maia Sandu. Pe 17 octombrie, în contextul desfășurării la Chișinău a Forumului Platformei de Sprijin pentru Moldova, premierul Dorin Recean a menționat că „*prezența la Chișinău a oaspeților din Franța, Germania și România este o dovadă în plus a solidarității și angajamentului de a susține democrația în Republica Moldova, creșterea economică și dezvoltarea țării. Moldovenii apreciază susținerea dvs. ... Astăzi ne-am întâlnit pentru a stabili direcția pentru un viitor mai prosper*”. „*...În următorii ani, noi vom investi în linii generale în Republica Moldova 200 mil. de euro*”, a spus ministra de externe a Franței, Catherine Colonna.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În materialele cu caracter electoral direct difuzate în perioada 12-23 octombrie, Cinema 1 a inclus, de regulă, opinia unei singure surse și nu a oferit informații de context, eșuând să asigure pluralismul de opinie.

Edițiile de știri monitorizate au inclus două materiale controversate care s-au referit la acuzațiile a două partide în legătură cu „*utilizarea de către partidul de guvernare a resurselor administrative*” precum și „*acuzațiile de minciună*” la adresa primarului degrevat al capitalei Ion Ceban din partea candidatului Platformei DA, Victor Chironda. În ambele materiale, puse pe post pe 12 octombrie, a fost respectat dreptul la replică și echilibrul surselor.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor de sex masculin (38), în detrimentul surselor de sex feminin (9). Dezechilibrul de gen poate fi explicat prin includerea în buletine a materialelor cu caracter electoral direct, candidații fiind în majoritate bărbați.

Limbajul și imaginile video utilizate

Cinema 1 nu a utilizat limbaj discriminatoriu la adresa concurenților electorali în știrile difuzate. Imaginile au fost neutre și au respectat standardele etice și profesionale.

ITV Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie, în principalul buletin al zilei, pus pe post de luni până vineri, ITV Moldova a difuzat 60 de știri relevante acestei monitorizări, dintre care 33 la rubrica „Electorala 2023”, iar 27 în afara ei.

Materialele de la rubrica dedicată campaniei electorale au avut în vizor, în mare parte, problemele capitalei identificate de contracandidații lui Ion Ceban, MAN, precum și soluțiile pe care le oferă, programele și obiectivele concurenților electorali, rezultatele unor sondaje sociologice, constatările rapoartelor lansate de Asociația Promo-LEX în campania electorală, prelungirea mandatelor de arest pe numele deputaților Alexandr Nesterovschi și Irina Lozovan, membri ai Partidului Renaștere etc.

În afara rubricii electorale, ITV Moldova a reflectat pe larg situația cetățenilor moldoveni aflați în Israel și pașii întreprinși de Ilan Șor pentru a-i ajuta să revină acasă. Totodată, ITV Moldova a realizat mai multe reportaje despre problemele Capitalei și două reportaje din satele Chirca și Onești, conduse de primari din partea PSRM, pentru a ilustra problemele din aceste localități etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de referință, în cadrul rubricii electorale, ITV Moldova a asigurat spațiu de emisie pentru circa jumătate din concurenții electorali la funcția de primar al capitalei (17 concurenți). Cele mai multe știri i-au revenit lui Vadim Brînzaniuc, PSDE, și Anatol Usatfi, PDCM, evenimentele/declarațiile lor fiind reflectate în câte trei materiale. Ion Ceban (MAN), Vasile Bolea (Partidul Renaștere), Ruslan Codreanu (Blocul Electoral „Ruslan Codreanu”), Ion Ștefăniță (PMRM) au fost protagoniștii a câte două materiale. Ceilalți concurenți au fost reflectați în câte o știre, alături de concurenții pentru Primăria Chișinău fiind reflectat și un concurent electoral de la Bălți - Ion Straciuc (PACE). Într-o știre comună, ITV Moldova a prezentat evenimente electorale ale Victoriei Șapa, care concurează pentru funcția de primară la Bălți, și Alexei Lungu, înscris în cursa electorală pentru funcția de primar la Orhei, ambii candidați din partea Partidului Șansă.

27 de știri din cele 60 monitorizate în perioada de raport au fost părtinitoare. Zece materiale cu caracter electoral indirect au pus în lumină negativă autoritățile centrale, în special în

materialele privind evacuarea cetățenilor moldoveni din Israel, în care s-a menționat că autoritățile și ambasada RM nu se descurcă și iau decizii întârziate, fiind incluse opinii ale cetățenilor de genul – „Уважаемое руководство Молдовы, не будьте звереаму!/Stimată conducere a Moldovei, nu fiți animale!” sau „M-am adresat pe Facebook, dar niciun rezultat. Și încă și prețurile au ridicat pentru toate biletele. Au ajuns tocmai la 1.000 de euro”. Aceste materiale sunt în măsură să pună în lumină negativă candidații partidului de guvernământ în această campanie electorală.

Alte 11 materiale au fost defavorabile administrației publice locale din Chișinău și, implicit, primarului degrevat Ion Ceban. Prin reflectarea constantă a problemelor din municipiul Chișinău, postul l-a defavorizat evident pe Ion Ceban. În fiecare dintre buletinele monitorizate, imediat după rubrica „Electorală 2023”, ITV Moldova a dedicat spațiu pentru unul sau două reportaje în care a abordat câte o problemă diferită, cum ar fi ambuteiajele, lipsa locurilor de parcare, situația râului Bîc, starea clădirilor, cea a parcului de distracție din sectorul Botanica, precum și a Arcului de Triumf, problema câinilor vagabonzi etc. În materialele respective au fost incluse vox-populi cu cetățeni întâlniți în stradă. În mare parte, opiniile incluse în reportaje au fost critice sau acuzatoare la adresa autorităților municipale (de ex. „Am auzit că s-au dat foarte mulți bani (...) Ca de obicei, cineva își pune banii în buzunar și nimic nu se face”). În unele reportaje, autorii au generalizat: „Cetățenii municipiului Chișinău țin minte că înainte râul arăta altfel. Acum ei sunt dezamăgiți (...)” (13 octombrie). În abordarea unor probleme, jurnaliștii au difuzat imagini din arhivă cu Ion Ceban care susținea că va veni cu soluții pentru anumite probleme, succedate de remarcă jurnaliștilor care susțin că o anumită problemă a rămas nerezolvată: „Primarul general Ion Ceban a declarat că va monitoriza personal crearea locurilor de parcare în centrul Capitalei. Din momentul interviului au trecut mai bine de doi ani, iar sondajul a arătat că problema locurilor actuale rămâne mega actuală” (12 octombrie).

În aceeași perioadă de raport, ITV Moldova a reflectat pe larg și părtinitor situația cetățenilor moldoveni aflați în Israel și implicarea lui Ilan Șor pentru a asigura evacuarea lor. În total, ITV Moldova a difuzat zece astfel de materiale. În majoritatea se relatează extins despre implicarea promptă a lui Ilan Șor, iar în altele, inclusiv în cadrul rubricii „Electorală 2023”, s-a menționat în context despre ajutorul oferit de Ilan Șor.

În cea mai mare parte a materialelor au fost citați cetățeni care au ajuns acasă după ce ar fi apelat la ajutorul lui Ilan Șor. Echipele de filmare au mers la aeroport sau în parcare unde au ajuns microbuzele ce au transportat cetățenii care au zburat din Israel în România. Pe post sunt puse voci ale mai multor persoane care îi mulțumesc lui Ilan Șor pentru implicare promptă și/sau critică autoritățile de la Chișinău sau Ambasada Republicii Moldova în Israel pentru faptul că nu a reacționat în niciun fel la mesajele lor. În unele dintre aceste reportaje, Marina Tauber apare oferind mâncare pasagerilor sau discutând cu ei. Citatul Marinei Tauber inclus în buletinul de pe 16 octombrie: „Vreau să accentuez încă o dată că toate aceste curse charter și tot ce ține de transportarea cetățenilor noștri este organizat absolut gratuit de Ilan Șor”.

Pe lângă citatele care îl favorizează pe Ilan Șor, jurnaliștii ITV Moldova și-au construit textele astfel încât să scoată în prim plan recunoștința cetățenilor veniți din Israel: „Oamenii îi mulțumesc mult lui Ilan Șor datorită căruia rudele lor, persoanele dragi au putut să revină în sfârșit acasă” (live de la Aeroportul Internațional Chișinău, 19 octombrie).

Prin această abordare, ITV Moldova a favorizat în mod evident exponenții partidelor apropiate lui Ilan Șor care au beneficiat de transfer de imagine pozitivă. În ediția din 16 octombrie, imediat după unul dintre materialele de la aeroport, ITV Moldova a început rubrica „Electorală 2023” cu o știre despre Cristina Vulpe, candidata Partidului Șansă, care a venit la aeroport pentru a susține oamenii reveniți din Israel.

Părtinitoare poate fi considerată abordarea ITV Moldova și în cazul reflectării, în afara rubricii electorale, a situației din două sate, conduse de primari din partea PSRM. Pe 11 octombrie Orizont TV a publicat un reportaj din satul Chirca, Anenii Noi, vorbindu-se despre „sărăcia și devastarea” din localitate. Pe 17 octombrie, același material video a fost difuzat și de ITV, fiind

citați aceiași oameni, inclusiv bărbatul care spune: „Să facă să fie bine pentru sat, așa cum au făcut la Orhei”. Deși au trecut șase zile de la momentul difuzării reportajului de către Orizont TV, ITV Moldova a păstrat explicația pentru neoferirea dreptului la replică: „Primarul nu se afla pe loc la momentul filmărilor. Nu a răspuns nici la apelurile noastre”. Spre deosebire de Orizont TV, ITV Moldova nu a menționat că primarul satului Chirca este din partea PSRM.

Un alt material a fost difuzat pe 20 octombrie. Reportajul din satul Onești, raionul Hâncești, scoate în evidență faptul că locuitorii nu au acces la apă, canalizare, iar drumurile sunt în stare proastă. În material este vizat un primar de la PSRM despre care se menționează că a candidat pentru un nou mandat.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Deși majoritatea reportajelor difuzate de ITV Moldova în afara rubricii „Electorală 2023” au inclus vocile cetățenilor, acestea nu pot fi considerate pluraliste sau diverse, întrucât au fost selectate puncte de vedere care exprimau aceeași opinie, iar în cazul materialelor despre implicarea lui Ilan Șor în organizarea procesului de transportare a cetățenilor moldoveni din Israel toate opiniile au fost pozitive. Astfel, doar șapte materiale din 60 pot fi considerate pluraliste.

ITV Moldova a asigurat integral dreptul la replică în șapte din cele 34 materiale cu caracter controversate. În altele 10 reporterii au menționat că au încercat să contacteze părțile opuse, dar acestea nu au răspuns solicitării ITV Moldova. Postul de televiziune a eșuat să asigure echilibrul de surse în mai multe știri care au reflectat revenirea cetățenilor moldoveni din Israel cu ajutorul lui Ilan Șor și în care sunt criticate autoritățile. Autorii nu au menționat despre efortul întreprins pentru a echilibra aceste știri. Dezechilibrate au fost și mai multe știri de la rubrica „Electorală 2023” în care concurenți electorali sau reprezentanți ai acestora acuză sau critică actualele autorități municipale sau centrale. De exemplu, Mihai Stratulat, activist al Blocului Electoral „Ruslan Codreanu”, a vorbit în cadrul dezbaterilor electorale de la ITV Moldova despre administrarea defectuoasă a bugetelor întreprinderilor municipale (13 octombrie), Ștefan Gligor, PS, a subliniat probleme cauzate de corupția din Primăria mun. Chișinău (16 octombrie), Ion Ștefăniță, PMRM, a spus că autoritățile centrale nu se descurcă cu evacuarea cetățenilor moldoveni din Israel și iau decizii întârziate: „Cei care guvernează astăzi această țară, se sinucid politic” (17 octombrie).

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor de sex masculin (98), în defavoarea celor de sex feminin (49), majoritatea candidaților înscriși în campania electorală pentru alegerile locale generale fiind bărbați. Femeile au fost citate mai des în materialele care au inclus opiniile cetățenilor cu privire la diverse probleme.

Limbajul și imaginile video utilizate

În edițiile informative monitorizate, ITV Moldova nu a utilizat limbaj discriminatoriu la adresa concurenților electorali, iar imaginile utilizate au fost neutre, caracteristice știrilor de televiziune.

Orizont TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-23 octombrie, Orizont TV a pus pe post 42 de subiecte cu caracter electoral direct și indirect, toate regăsindu-se la rubrica „Electorală 2023”. Materialele au vizat Strategia de securitate prezentată de președinta Maia Sandu, care „a provocat reacții în rândul politicienilor”, enunțarea priorităților electorale ale candidaților înscriși în cursa electorală pentru Primăria mun. Chișinău, respingerea de către Curtea de Apel Chișinău a recursului Marinei Tauber împotriva Consiliului electoral de circumscripție Bălți, care a refuzat să examineze documentele acesteia pentru înregistrarea în calitate de concurent la alegerile locale generale din 5 noiembrie, concluziile CEC privind gestionarea fondurilor de către

concrenții electorali, topul concrențiilor electorali cu cele mai mari cheltuieli în primele două săptămâni de campanie, apariția în grila de programe a furnizorului de servicii TV „Starnet” a unui nou post de televiziune „Moldova Europeană”, care „*elucidează evenimente ce au tangență cu parcursul european al țării*”. De asemenea, postul a difuzat trei materiale din localitățile Hîrjăuca și Dereneu din raionul Călărași, și satul Onești din raionul Hîncești, în care sunt elucidate probleme de infrastructură. Trei știri s-au referit la moldovenii care au ajuns acasă „*după ce au solicitat ajutorul lui Ilan Șor pentru a părăsi Israelul*”.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Orizont TV a oferit spațiu de emisie unui număr mare de candidați electorali și/sau partidelor politice în funcție de evenimentele electorale desfășurate. Postul a reflectat în total 21 de candidați și concrenți electorali, acordând prioritate reprezentanților Partidului Șansă și MAN care au fost vizați direct sau indirect în șapte materiale fiecare, dar și reprezentanților Partidului Renaștere care au apărut în cinci materiale. Ceilalți concrenți au fost citați/menționați o dată sau de două ori.

În materialele analizate, Orizont TV a acordat spațiu extins fostului Partid Politic Șor și exponenților acestuia. Postul a difuzat două materiale complexe (13 și 16 octombrie) care au vizat întoarcerea din Israel a moldovenilor, „*care au solicitat ajutorul lui Ilan Șor*”. În materialele realizate la Aeroportul Internațional Chișinău au fost citați direct cetățeni moldoveni care au revenit în țară, fapt pentru care aceștia sunt „*foarte recunoscători Partidului Șor și lui Ilan Șor*”. „*Am venit cu bilete gratuite, care costă în această perioadă 850-860 euro*”; „*Numai Ilan Șor a făcut un astfel de gest minunat. Cu această cursă au venit 300 de persoane*”; „*Noi am venit gratuit și slava Domnului, chiar ne-au și hrănit la Aeroport. O atitudine foarte bună*”; „*Aceasta a fost singura variantă cu care ne-am putut deplasa*”; „*Îi mulțumesc dumnealui pentru că a reacționat imediat și a ajutat foarte mulți oameni din Israel, care au ajuns acasă cu ajutorul lui, au putut zbura, datorită dumnealui, pentru că de acolo să zbori este foarte greu, mai ales acum, când peste tot se bombardează*”; „*Bine că ne-au ajutat. Foarte corect au făcut. Îi mulțumesc domnului Ilan Șor că a făcut acest gest frumos pentru lume. Băieții au sunat, au vorbit și îndată a și reacționat*” – sunt o parte din declarațiile oamenilor puse pe post. În cadrul materialelor a fost citată și deputata Reghina Apostolova, care „*i-a mulțumit lui Ilan Șor pentru această inițiativă*”. În materialele realizate de la Aeroport, în imagini apar liderul Partidului Șansa, Alexei Lungu, dar și Marina Tauber de la fostul Partid Politic Șor, fără a fi citați direct sau indirect.

În contextul curselor charter care au ajuns la Chișinău din Israel, Orizont TV a realizat și un subiect (16 octombrie) în care „*candidata Partidului Șansa la funcția de primar al mun. Chișinău, Cristina Vulpe a mers la Aeroport, pentru a oferi susținere moldovenilor ajunși acasă*”.

În cadrul unui material pus pe post pe 23 octombrie 2023 privind lansarea în campanie a candidaților Partidului Șansă pentru funcția de primar al mun. Orhei, Alexei Lungu, și pentru funcția de primar al mun. Bălți, Victoria Șapa, reporterul a precizat că „*în cadrul acestor evenimente deputații independenți ai formațiunii declarate neconstituționale Șor și-au exprimat sprijinul față de candidații formațiunii Șansă. Ei au subliniat că scopul lor este păstrarea și continuarea proiectelor sociale și de infrastructură de succes demarate în Moldova de Ilan Șor*”.

Candidatul Partidului MAN, Ion Ceban, a fost vizat în șapte subiecte, care l-au pus mai mult în lumină negativă, chiar dacă au respectat corectitudinea și echilibrul surselor. Știrile au vizat raportul CEC privind gestionarea financiară a MAN, „*finanțat în mare parte de membrii de partid, mulți dintre care sunt angajați ai Primăriei Chișinău*”, reacția lui Ion Ceban la acuzațiile candidatului Ruslan Codreanu care a spus că „*administrația Ceban a luat 1 mlrd. de lei de la băncile comerciale la dobânzi mari*”, critici aduse de locuitorii capitalei în ceea ce privește decizia autorităților de a crea o bandă pentru bicicliști pe str. 31 august, analiza Comunității WatchDog a programului electoral al lui Ion Ceban de acum patru ani care a constatat că

„acesta ar fi îndeplinit doar 13% din promisiuni”, reacția locuitorilor capitalei care „se plâng că drumurile sunt pline de gropi și noroi” etc.

În perioada de raport, Orizont TV a realizat mai multe materiale care i-au defavorizat direct pe candidații PSRM, care concurează pentru un nou mandat. În buletinul difuzat pe 19 octombrie, s-a menționat că de lipsa canalizării centralizate și a iluminatului stradal slab „s-au plâns locuitorii din Hârjauca, raionul Călărași, unde administrația locală este condusă de Vasile Manuil, de la Partidul Socialiștilor”. Pe 17 și 20 octombrie, postul a difuzat alte două materiale în care s-a analizat problema alimentării cu apă în satul Onești, raionul Hâncești, iar „sătenii s-au plâns că autoritățile nu fac nimic”, autoritățile fiind reprezentate tot de exponenți ai PSRM. Pe 23 octombrie, Orizont TV a difuzat un material similar despre lipsa drumurilor și a canalizării în satul Dereneu, raionul Călărași, în care „oamenii se plâng că localitatea este pe punct de pieire”. Vasile Revenco, primarul degrevat, este exponent al PSRM.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În majoritatea materialelor relevante a fost asigurat pluralismul de opinii, știrile incluzând diverse surse și prezentând informații de context.

Toate cele 21 de subiecte controversate au fost echilibrate din perspectiva dreptului la replică, citând persoanele/instituțiile vizate sau menționând că aceștia nu au răspuns solicitărilor de a reacționa.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a asigurat un echilibru relativ al surselor, bărbații fiind citați de 59 de ori, iar femeile – de 41 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

Orizont TV nu a utilizat limbaj discriminatoriu la adresa concurenților electorali în știrile difuzate. Imaginile utilizate au fost neutre, conform normelor etice și profesionale.

Vocea Basarabiei TV

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, postul de televiziune Vocea Basarabiei TV a difuzat în buletinul de știri din prime-time 26 de știri relevante prezentei monitorizări, dintre care cinci cu caracter electoral direct. Postul a reflectat sporadic campania electorală propriu-zisă, fără să urmărească procesul de înregistrare a candidaților, lansarea în cursa electorală a acestora etc. Materialele care au apărut la rubrica „Electorală 2023” au fost știri scurte despre activitatea Comisiei Electorale Centrale - editarea de către CEC a unor materiale informative în cinci limbi, informarea alegătorilor cu privire la data-limită când își pot verifica numele în listele electorale, precum și despre un sondaj de opinie privind preferințele alegătorilor.

O mare parte din știrile analizate au avut caracter electoral indirect, fiind vorba despre materiale ce au inclus secvențe din emisiunea „Puncte de reflecție”, cu invitați din Guvern, inclusiv prim-ministrul Dorin Recean și alți miniștri, știri despre ajutorul financiar al partenerilor externi, destinat pentru acoperirea compensațiilor, reabilitarea infrastructurii și majorărilor de salarii, materiale despre Programul „Satul European Expres”, vox-uri în care persoanele intervievate laudă guvernarea și spun că trebuie păstrat cursul actual etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile cu caracter electoral direct puse pe post de Vocea Basarabiei TV în perioada de raport au fost corecte și echidistante. Totodată, majoritatea materialelor cu caracter electoral indirect, cu participarea exponenților puterii, i-au pus în lumină pozitivă pe reprezentanții APC și, respectiv, pe concurenții PAS în campania electorală. Astfel, 12 din cele 21 de materiale

relevante au pus în lumină pozitivă guvernarea, vorbind despre fondurile de preaderare de care va beneficia Republica Moldova odată cu deschiderea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, despre sprijinul promis de mai multe state europene în cadrul Platformei de Sprijin pentru Moldova, despre majorarea pensiilor și despre măsurile întreprinse de Guvern pentru a asigura cetățenii cu căldură etc. De exemplu, într-o știre din buletinul din 12 octombrie, prezentatoarea accentuează că sprijinul obținut în ultimii opt ani de la partenerii externi este de opt ori mai mare decât pe timpul guvernării comuniste și că este important ca RM să continue ireversibil calea spre UE. La 14 octombrie, Vocea Basarabiei TV a informat despre oferirea de către UE a 105 milioane de euro pentru Moldova, citând-o pe președinta Maia Sandu: „Țara noastră, echipa noastră face tot posibilul pentru a ne apropia de Europa”.

În alte știri, în special în programele din weekend, prezentatoarea a recurs la un ton laudativ în raport cu reprezentanții puterii (de exemplu, știrea despre „Satul European Expres”, din 17 octombrie). În lipsa altor voci, decât cele pro guvernare, unele materiale au creat impresia că fac imagine candidaților PAS.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Știrile din perioada analizată au fost realizate preponderent dintr-o singură sursă. Cu excepția vox-urilor, diversitatea de opinie a lipsit în toate celelalte știri.

Trei din cele patru știri de conflict au asigurat integral sau parțial dreptul la replică. Într-un material plasat la rubrica „Electorală 2023”, directorul Promo-LEX, Ion Manole, a semnalat o problemă în legătură cu sabotarea de către autoritățile separatiste de la Tiraspol a alegerilor în satul Corjova. Acesta și-a exprimat nedumerirea că guvernarea de la Chișinău nu a intervenit în niciun fel pentru a preveni ca asemenea acte de sabotaj să nu se repete și la scrutinul din 5 noiembrie. Redacția nu a inclus și opinia/replica autorităților de la Chișinău.

Postul a asigurat un echilibru relativ de gen, citând 20 femei și 29 de bărbați, aceștia fiind de cele mai multe ori surse în materialele de tip vox-populi.

Limbajul și imaginile video utilizate

În știrile analizate, Vocea Basarabiei TV a utilizat un limbaj și imagini ce au corespuns normelor legale și deontologice.

Exclusiv TV

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, Exclusiv TV a difuzat 11 știri cu caracter electoral direct și indirect. Știrile electorale directe s-au referit la numărul de secții de votare care vor fi deschise pe întreg teritoriul țării, numărul candidaților care s-au înregistrat la alegerile locale generale, prioritățile din programele electorale ale unor candidați electorali, ordinea provizorie în buletinele de vot pentru funcția de primar al municipiului Chișinău și despre posibilitatea alegătorilor de a solicita urna de vot la domiciliu. Toate știrile electorale directe au fost înserate la rubrica „Electorală”. Știrile electorale indirecte s-au referit la „tonele de gunoi care au rămas după cele două zile de sărbătorire a Hramului Chișinăului” și la eliberarea din arest preventiv a lui Mihail Bagas, fost aspirant la funcția de primar al capitalei. Un buletin informativ din cele difuzate nu a inserat nicio știre cu tentă electorală.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În materiale relevante prezentei monitorizări au fost respectate criteriile de imparțialitate și obiectivitate. În perioada monitorizată, nu au fost identificate tendințe de favorizare sau defavorizare a candidaților electorali în știri.

În perioada monitorizată, Exclusiv TV i-a citat și menționat în știrile cu caracter electoral pe următorii candidați: Ion Ceban (MAN) – două ori, Vadim Brînzaniuc (PSDE) – două ori, Ion Bulgac (CUB) – o dată, Constantin Butucel (PACE) – o dată, Fadei Nagacevschi (PDCM) – o dată, Vasile Bolea, (Partidul Renaștere) – o dată. De asemenea, în una din știri, Exclusiv TV i-a menționat pe toți cei 27 candidați la funcția de primar ai municipiului Chișinău

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Buletinele de știri au inclus o știre controversată: „*Gropi acoperite cu ziare ale partidului MAN*”. Jurnaliștii Exclusiv TV au reflectat informația potrivit căreia, activiștii Partidului Renaștere acopereau gropile de pe drumurile din capitală cu ziare electorale ale Partidului MAN. Știrea a fost echilibrată, iar celor vizați (MAN) le-a fost asigurat dreptul la replică.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor de sex masculin (12), în defavoarea celor de sex feminin (4).

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor cu caracter electoral direct sau indirect, Exclusiv TV a utilizat un limbaj neutru. Imaginile puse pe post au fost în corespundere cu normele deontologice.

CONCLUZII GENERALE

În perioada 12 – 23 octombrie 2023, în reflectarea campaniei electorale de către 10 posturi TV monitorizate au fost înregistrate următoarele tendințe generale:

Postul **Moldova 1** a reflectat pe larg campania electorală, oferind acces egal mai multor candidați electorali, fără a-i favoriza sau defavoriza pe vreunul dintre ei. Majoritatea știrilor au respectat rigorile profesionale, fiind corecte și echidistante.

Postul **TVR Moldova** a oferit spațiu de emisie pentru majoritatea concurenților electorali, pe care i-a reflectat echilibrat și nepărtinitor. Administrația publică centrală a fost reflectată preponderent în știri pozitive, favorizând ușor exponenții PAS, prind transfer de imagine pozitivă.

Jurnal TV a reflectat obiectiv și nepărtinitor evenimentele de campanie, prezentând echilibrat activitățile majorității concurenților electorali. Candidatul MAN, Ion Ceban, a fost defavorizat de mai multe materiale negative despre activitatea Primăriei, iar reprezentanții partidului de guvernământ au fost favorizați de contextul pozitiv al știrilor în care a fost vorba de administrația publică centrală.

Postul **Pro TV Chișinău** a reflectat campania electorală neutru și echidistant, oferind acces egal majorității concurenților electorali. Ion Ceban, candidatul MAN, a fost ușor defavorizat de tonalitatea negativă în care a fost prezentat în știri.

TV 8 a reflectat sumar și neutru campania electorală, oferind acces limitat în știri concurenților electorali. Postul nu a favorizat sau defavorizat evident vreun concurent electoral.

Cinema 1 a asigurat spațiu de emisie pentru majoritatea concurenților electorali, favorizând ușor echipa PAS și pe candidatul acesteia la funcția de primar al capitalei, Lilian Carp, și pe candidatul MAN, Ion Ceban, prin numărul relativ mare de materiale. Administrația publică centrală și, implicit, partidul de guvernământ au fost favorizați de 10 materiale cu conotație pozitivă.

ITV Moldova l-a defavorizat în mod evident pe Ion Ceban, MAN, prin numărul mare de materiale în care Primăria Chișinău este pusă în lumină negativă, iar exponenții partidului de guvernământ au fost defavorizați de materialele în care apar negativ autoritățile publice centrale. Exponenții partidelor apropiate lui Ilan Șor au beneficiat de transfer de imagine pozitivă din materialele pătinoare despre implicarea lui Șor în evacuarea cetățenilor moldoveni din Israel.

Orizont TV a favorizat Partidul Șansă și Partidul Renaștere prin numărul mare de materiale în care reprezentanții acestei formațiuni au fost subiecți de știre, dar și prin materialele pozitive despre reprezentanții fostului Partid Politic Șor. Candidații MAN și ai PSRM au fost defavorizați de numărul mare de materiale cu conotație negativă.

Vocea Basarabiei TV nu a oferit acces în știrile din prime-time concurenților electorali, reflectând campania doar din perspectiva procesului electoral. Postul a favorizat autoritățile publice centrale în mai multe știri cu conotație pozitivă, care pot fi favorabile și candidaților partidului de guvernământ.

Exclusiv TV a reflectat sumar campania electorală, știrile electorale difuzate fiind neutre și echidistante. Postul nu a admis abateri deontologice și/sau favorizarea vreunui concurent electoral.

RECOMANDĂRI

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și ale Codului deontologic al jurnalistului:
 - Să informeze corect, imparțial și echidistant alegătorii.
 - Să asigure pluralismul și diversitatea de opinie, prin includerea în știri a mai multor perspective cu privire la subiectul reflectat.
 - Să promoveze egalitate de gen prin citarea mai multor surse de sex feminin
- Consiliul Audiovizualului să folosească rapoartele de monitorizare pentru a se autosesiza și a evalua dacă posturile TV monitorizate au respectat dreptul cetățenilor la o informare completă, obiectivă și veridică și dreptul concurenților electorali de a avea acces egal la mass-media.
- În cazul constatării abaterilor de la prevederile legale, Consiliul Audiovizualului să aplice sancțiuni proporționale frecvenței și gradului încălcărilor admise.